

ORALITAT EFECTIVA A L'AULA

Alumnat/professorat i treball oral amb les màquines i els dispositius electrònics

Francesc Fenollosa i Ten,
professor de valencià i dinamitzador sociocultural
País Valencià, Països Catalans, Europa

RESUM

Diverses entitats valencianes i de Catalunya vàrem encetar una campanya el darrer estiu per tal d'animar la població a engrossir el corpus de frases perquè les màquines i els dispositius electrònics ens entenguin i ens parlen en valencià. Traduït això al treball quotidià a l'aula significa convertir l'oralitat i l'oralització en una activitat amb sentit d'experiència vital que tindrà una importància real i efectiva en la transformació de les vides del nostre alumnat (i professorat) arreu dels Països Catalans i més enllà.

Es tracta ara de parlar sobre la implementació i el desenvolupament de la campanya a les nostres aules en els diversos nivells educatius.

PARAULES CLAU:

Oralitat, oralització, projecte AINA, activitats orals a l'aula, treball en equip, comunicació oral i audiovisual.

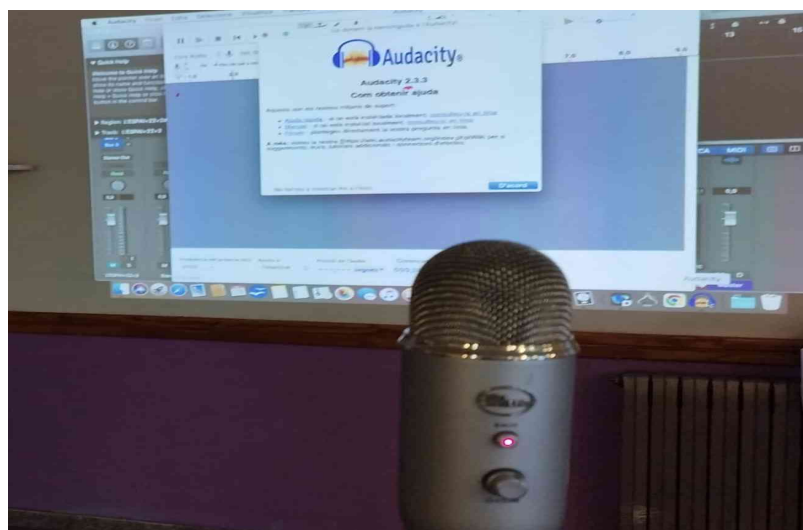
RESUMO

Várias organizações em Valência e na Catalunha iniciaram uma campanha no verão passado para incentivar a população a aumentar seu vocabulário para que máquinas e dispositivos eletrônicos nos entendam e falem conosco em valenciano. Traduzido no trabalho diário na sala de aula, isso significa transformar a oralidade e a oralização em uma atividade com sentido de experiência vital que terá uma importância real e efetiva na transformação da vida de nossos alunos (e professores) em todos os Países Catalães e além.

Trata-se agora de falar da implementação e desenvolvimento da campanha nas nossas salas de aula dos vários níveis de ensino.

PALAVRAS-CHAVE:

Oralidade, oralização, projeto AINA, atividades orais de sala de aula, trabalho em equipe, comunicação oral e audiovisual.

INTRODUCCIÓ

La campanya #lestiudelAINA¹, plantejada per les entitats ACICOM (Associació Ciutadania i Comunicació), APROCAT (Associació per a la Promoció del Català), l'AIFFA (l'Agència d'Informació, Formació i Foment de l'Audiovisual) i TIRANT DE VEU (Oralitat presencial i 2.0), ha fet per ajudar a promocionar el Projecte AINA (<https://www.projecteaina.cat/>) arreu del domini lingüístic. Sobre ella, ja en vam apuntar alguna cosa al número 36 de Quaderns², dins l'article TIRANT AVANT ESCOLARS 2022. Festival dels Països germans.

Des del punt de vista educatiu, i tractant-se d'una activitat lingüística, cal adaptar-la a cada nivell educatiu perquè no supose cap frustració a l'alumnat i resulte ben profitosa en termes, sobretot, de **creixement personal i també col·lectiu**.

Però comentem una miqueta de què va el projecte.

projecteaina.cat

LA NOSTRA LLENGUA ÉS LA TEVA VEU

Fem que la tecnologia parli català.
Entra i dona la teva veu.

El Projecte AINA

Fem que la tecnologia entengui i parli el català.

Si volem que les màquines ens entenguin quan els parlem en català i ens responguin en la nostra llengua, cal que primer l'aprenguin. Per això, s'han d'aconseguir milions i milions d'hores de veu en català de persones de tots els gèneres, edats, varietats dialectals i registres.

Persones com tu.

La teva veu ajudarà a construir el diccionari oral de català que tota màquina necessita per aprendre la nostra llengua. A més, aquesta base de dades podrà ser utilitzada per totes les companyies tecnològiques, ja siguin grans o petites. Serà un diccionari obert i accessible a tothom.

Ensenya les màquines a parlar en català i ajuda a salvar la nostra llengua en l'àmbit digital.

Clica al botó següent i dona la teva veu.

CLICA AQUÍ I DONA LA TEVA VEU

PROJECTE AINA

El projecte AINA tracta d'aconseguir que multitud de veus propicien que les màquines i els dispositius electrònics ens puguem entendre i ens responguen en la nostra llengua: <https://www.projecteaina.cat>. Amb aquesta finalitat 's'han d'aconseguir milions i milions d'hores de veu en català de persones de tots els gèneres, edats, varietats dialectals i registres.' Per tant, i donat que la comunicació de les persones amb les màquines la farem sobretot mitjançant una

¹ Podeu trobar-ne més informació desenvolupada a l'article <https://www.diarilaveu.cat/noticia/8756/lestiu-de-laina>

² http://quadernsanimacio.net/index_htm_files/Premis%20Avant.pdf

interacció oral, no cal que siguen veus de locutors i locutors, ni d'actrius i actors professionals valencians (que també poden ésser-ho i cal, per descomptat), sinó de **persones que parlem valencià cada dia**, siga quina siga la nostra condició i la nostra procedència geogràfica. També, per això mateix, del nostre alumnat.

Si a la nostra aula (de qualsevol tipus que siga) volem realitzar un treball de comunicació oral de tota mena, i com hem dit de creixement personal i col·lectiu, podem ajudar a engrossir el corpus de frases orals del **Projecte AINA**, a fi que tot tipus de dispositius electrònics aprenguen la llengua que nosaltres parlem, ens puguen entendre i ens responguen convenientment amb normalitat quotidiana. Ací correspon també al professorat decidir quin tipus de frases poden ser locutades pel nostre alumnat d'acord amb la seua competència lingüística i el seu nivell educatiu.

COM FUNCIONA L'AINA

Si entrem al web i cliquem al botó per donar-hi la nostra veu, la primera opció que se'ns apareix és la de **parlar** o **escoltar**, per tal de locutar les frases que ens proposa la plataforma o bé validar-ne de les ja enregistrades per altres persones. En tots dos casos, se'ns mostren sèries de cinc frases. Podem repetir l'acció i locutar o validar altres blocs de cinc frases sense cap més límit que l'operatiu nostre del dia. Fins i tot, podem obrir-nos un **compte personal** (no és imprescindible, però resultarà molt motivador al nostre alumnat) i plantejar-nos reptes diaris o setmanals de locució i/o de validació de frases. L'activitat a més podrà desenvolupar-se tant a l'aula com a casa.

Cada vegada que locutem podem enregistrar la nostra veu i després, al final de la sèrie de cinc frases o després de cada frase enregistrada, escoltar-la per si no ens agrada la vocalització que hem fet, per si ens hem equivocat o per la raó que siga. De tota manera, cal que **no ens obsessionem gens ni miqueta**: la nostra veu és la que han d'escoltar les màquines i els aparells amb els quals vullguem comunicar-nos-hi. De manera absolutament natural i que cada vegada serà més habitual en la nostra vida diària en aquest segle XXI.

I ací és on rau també un dels **valors** que volem que el nostre alumnat assimile amb l'activitat: les nostres veus són incomparables i els ginys electrònics han de poder reconèixer-les si guen quines si guen les seues característiques. Per descomptat que com més clara siga la dicció millor per a les màquines (i per a la comunicació en general), però **totes les veus són bones**. I com deia el professor i amic Vicent Pitarch i Almela: *No parlem ni bé ni malament, senzillament parlem.*

← Parla Escolta COMPRENEU ELS CRITERIS DE COL·LABORACIÓ

L'últim!

Dimarts na Gemma i na Queralt van a la Vall d'Uixó.

▶ ↺ ↻ ↗ 1

▶ ↺ ↻ ↗ 2

▶ ↺ ↻ ↗ 3

▶ ↺ ↻ ↗ 4

CANCELLA EL REEN... 5

Dreceres Informa Omet >> ENVIAR

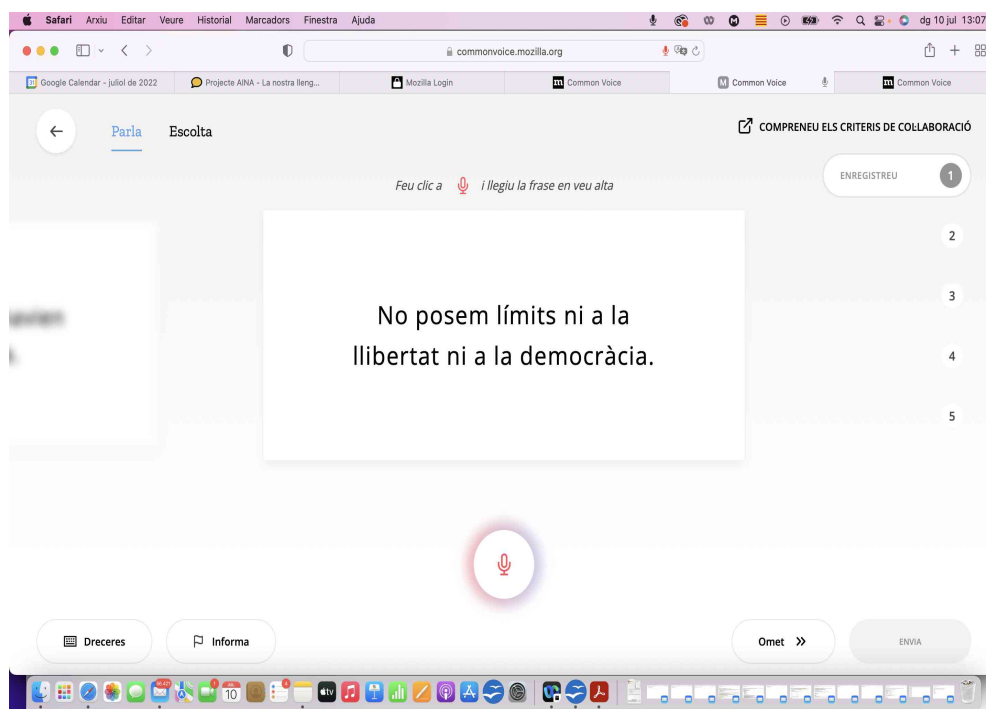
PROCÉS DE GRAVACIÓ DE VEUS: PARLAR

El més bàsic i important és com podem enregistrar la nostra veu. Gravem les frases que ens proposa el web, de manera natural. Cal que evitem massa soroll de fons (sobretot que no s'escolten altres veus al mateix temps que dificulten la comprensió de les nostres frases locutades), i després les escoltem. Ací també tenim un altre valor de l'activitat: la **consciència de la pròpia**

veu i del seu comportament. Si hi ha alguna cosa que no ens agrada (sobretot si alguna paraula de la frase no s'entén), podem repetir l'enregistrament que vullguem.

En acabant enviem els talls a través del botó d'ENVIAR, que s'activarà en blau a la part inferior dreta de la pàgina una volta locutada cada sèrie de cinc frases. El mateix web ens mostra el missatge quan els talls han estat pujats al cap de no res.

Ens pot eixir una frase com la de la imatge: *Dimarts na Gemma i na Queralt van a la Vall d'Uixó.* (I ací també és on podem decidir si les frases proposades per la plataforma són adequades per al nivell de **competència lingüística** del nostre alumnat). Pitgem el micròfon per a enregistrar-la (hem de permetre que *commonvoice.mozilla.org* pugui accedir al micròfon del nostre ordinador), la gravem i anem a la següent. Quan acabem la seqüència de cinc frases (o també després de cada enregistrament), podem escoltar-les amb les opcions de la part superior dreta, tornar-les a gravar o donar-les per bones i enviar-les. De la mateixa manera podem compartir la locució als nostres comptes de Facebook i Twitter, o copiar l'enllaç de l'acció que acabem de realitzar per a compartir-la a través d'altres xarxes o mitjans.

VALIDACIÓ DE FRASES JA ENREGISTRADES: ESCOLTAR

Podem actuar de la mateixa manera amb les frases que escoltem d'altres persones.

Escoltarem cada frase i li donarem la validació corresponent en funció de si han pronunciat la frase correctament i, sobretot, si s'entén. Cal tindre en compte que cada persona (com nosaltres també) parlarà naturalment a la seua manera, i les màquines han d'escoltar i entendre tants accents i varietats dialectals com siga possible. I ja està: **és un procés súper senzill**.

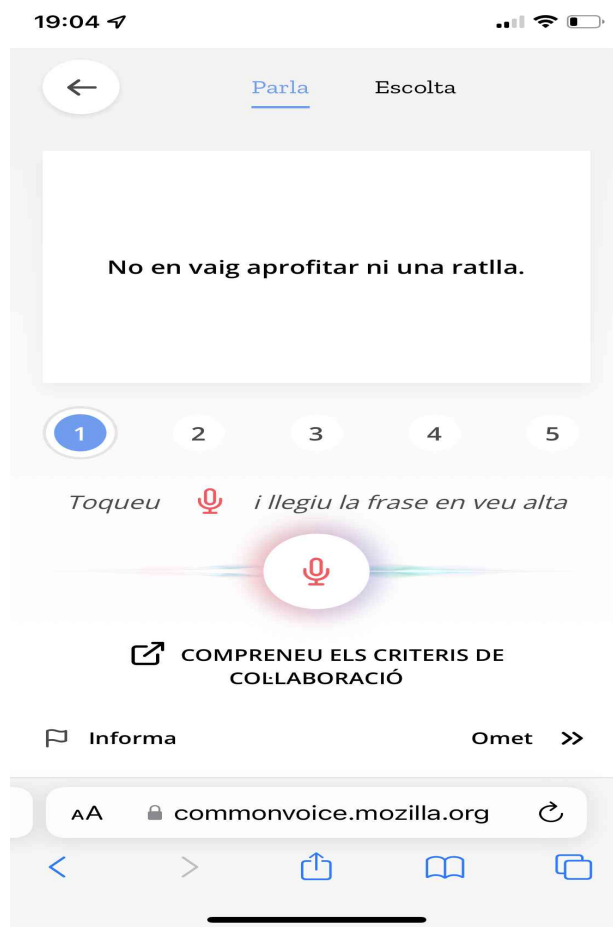
Per a més informació sobre totes dues opcions, tant en la de parlar com en la d'escoltar, podem consultar els criteris de col·laboració tot pitjant l'enllaç de la part superior dreta que ens durà a: <https://commonvoice.mozilla.org/ca/criteria>. Paper que pensem que està reservat fonamentalment al professorat o a l'alumnat de nivells superiors.

MÉS INFORMACIÓ I VERSIONS PER A MÒBILS I TAULETES

A l'apartat QUI SOM (<https://commonvoice.mozilla.org/ca/about?tab=how-add-sentences#playbook>) podem trobar molta més informació si ens interessa aprofundir en el concepte *Common Voice* i en aquest apassionant projecte d'oralitat 2.0. És summament interessant, sobretot per a la gent més activista i compromesa amb la llengua.

Per als centres que treballen sobretot amb dispositius, val a dir que el Projecte AINA té versió per a mòbil i tauleta, amb la qual cosa ja no hi ha excusa: **és un joc locutar frases en valencià** i validar-ne d'altres persones.

De fet, hi ha persones que comencen per ací, per la validació: escolten el que hi han enregistrat altres parlants d'arreu del domini lingüístic i se n'adonen que són veus normals, naturals, de persones de carn i os, i és quan s'hi decideixen a realitzar les seues locucions. És tot un procés molt normal, que és com ha de ser (i serà) al remat la nostra relació amb els aparells electrònics: quotidiana i oral, i per tant, d'allò més natural i habitual.

ALTRES INICIATIVES

Al Festival TIRANT AVANT ESCOLARS, com ja hem apuntat en altres ocasions, en aquesta pròxima edició tindrà (té) una durada de tot el curs acadèmic 2022-2023 i posarà en marxa, ara en la represa de gener, la campanya **#elcursdelAINA**, amb la voluntat de promoure el Projecte AINA a tots els centres educatius d'arreu del domini lingüístic, tant a nivell d'alumnat, com de professorat.

Proposem, per tant, convertir el procés d'enregistrament de veu en **una activitat oral més** dins de l'horari lectiu (i fora d'ell) de les nostres escoles, instituts i a tots els nivells. Només caldrà tenir en compte l'autorització de les persones tutores per a l'alumnat menor dels 19 anys, tal com s'assenyala a l'apartat *Condicions Legals de Common Voice*, on tenim molta més informació sobre aspectes diversos pel que fa al seu ús: <https://commonvoice.mozilla.org/ca/terms>

LLENGÜES AL COMMON VOICE

Pel que respecta a la diversitat lingüística en ús de la plataforma, a l'apartat del web *Languages* (<https://commonvoice.mozilla.org/ca/languages>), hi trobarem totes les llengües que en aquests moments estan recollint mostres de veus³.

Ho repetim novament: que el valencià siga una llengua de relació amb dispositius i màquines de tot tipus depén de nosaltres, de totes les persones que el parlem perquè a totes ens han d'entendre. Insistim en el fet que **no cal tindre una veu especial**: cal aportar la nostra veu, la de persona que parla en valencià i que vol comunicar-se amb els aparells d'ús quotidià, de casa i de fora, assistents de veu o assistents virtuals, que ja funcionen pertot arreu i que condicionen la nostra manera d'interactuar a Internet: *Siri, Cortana, Google Assistant, Alexa...*

Mozilla Common Voice ja ens ho deixa ben remarcat: 'és una iniciativa per a ajudar a ensenyar a les màquines **com parlen les persones de veritat**'. I és per això que el que calen són veus naturals, humanes. Com les del nostre alumnat (i professorat), les de les persones que volem ser usuàries en valencià de qualssevol tipus d'aparells i ginys electrònics.

UNA CURIOSITAT

En el moment d'escriure aquest article, i pel que fa al nombre de persones que locutem i a la quantitat d'hores locutades, el català només és superat per l'anglès. És a dir, que hem fet més hores i som més persones locutant ara mateix que en alemany, en francès o en espanyol, per posar exemples.

A més a més, si aconseguim una massa crítica suficient, webs de marques amb molt de pes comercial al món hui dia ens consideraran i passaran a oferir-nos la informació també en valencià. Un dels exemples escandalosos del que passa ara mateix és el de *Tripadvisor*, que no accepta que li escrigues en valencià, en un clar exemple de discriminació lingüística que ja resoldrem algun dia per la via de l'evidència.

³ Una novetat recent és que s'ha posat en marxa també el projecte ARAINA (<https://www.projecte-araina.org>) per al corpus de veus de l'aranés, una altra de les llengües del nostre territori.

ANIMEU-VOS A DONAR LA VOSTRA VEU

Tot el procés és, com ja heu vist, molt simple i el seu valor és incalculable perquè, com també ens proposa el Projecte AINA, 'ensenyà les màquines a parlar en català i ajuda a salvar la nostra llengua en l'àmbit digital'.

Pròximament, i a través de les respectives xarxes socials, esperem que les entitats promotores de la companyia **#elcursdelAINA** publiquem tutorials en diversos formats per animar a la participació en el projecte de la major quantitat de persones possibles durant tant de temps com siga possible. El nostre alumnat i professorat també hi serà convidat a través del Festival TIRANT AVANT ESCOLARS, que en les properes setmanes farà públiques les Bases de l'edició d'enguany.

Recordem que el Projecte AINA és una iniciativa de la Generalitat de Catalunya a través del Departament de Vicepresidència i de Polítiques Inclusives i Territori, amb el suport del Barcelona Supercomputing Center i la col·laboració del Govern Balear, qui també ha encetat una campanya de promoció del projecte: https://www.youtube.com/watch?v=M15poWV_q7U&t=3s

EPÍLEG

A tot el nostre país hem de superar el marc mental de l'autonomisme estret, que és l'únic que ens permet el marc constitucional actual, i cal que avancem socialment i lingüística amb iniciatives com aquesta. I, si no ho fa la Generalitat Valenciana, haurem de fer-ho la gent del País.

Per al nostre alumnat i professorat serà una oportunitat vívida i ben profitosa de **treballar la llengua oral i la lectura en veu alta**, elements imprescindibles per al desenvolupament de capacitats i competències lingüístiques i educatives en un entorn de comunicació real individual i col·lectiva.

Hem d'aconseguir, per tant, que moltes persones locutem amb les nostres variants fonètiques perquè els dispositius electrònics de tot arreu ens puguen entendre i, des d'aquest punt de vista, la nostra siga del tot **una llengua normal**.

Tornant novament a Joan Fuster en el seu recent centenari, 'O ara o mai'.

MÉS INFO

<http://tirantavant.cat/>

També a: tirantavant@gmail.com

O bé, amb entitats col·laboradores, com ara:

<http://tirantdeveu.cat>

<http://laiffa.cat/>

COMO CITAR ESTE ARTÍCULO: Fenollosa i Ten, F. (2023); **Oralitat efectiva a l'aula.; en**
<http://quadernsanimacio.net> ; n° 37; **Enero de 2023; ISSN: 1698-4404 en**